

Vraag nr. 37
van 22 september 1995
van de heer PATRICK HOSTEKINT

Culturele ambassadeurs – Stand van zaken

In 1993 lanceerde Vlaams minister-president Luc Van den Brande, samen met de toenmalige minister van Cultuur Hugo Weckx, het project "culturele ambassadeurs van Vlaanderen".

Van bij het begin was het project omstreden.

Vorig jaar oordeelde het Rekenhof dat niet alle Vlaamse kunstenaars dezelfde kansen krijgen bij het toekennen van een titel van cultureel ambassadeur. De reden was de vaagheid van de selectiecriteria en het gebrek aan procedureregels.

Nog steeds bestaat er weinig duidelijkheid over de werkelijke dotatie aan de kunstenaars, groepen en instellingen.

Het parallelcircuit in de culturele sector zorgt er ook voor dat sommige "ambassadeurs" subsidies krijgen van verschillende instanties, zoals het ministerie van Cultuur of de Lotto. Nochtans zijn er voor een globaal Vlaams kunstbeleid te weinig middelen, waardoor sommige andere cultuurprojecten uit de boot vallen.

1. Wat zijn de concrete criteria voor het toekennen van de titel "culturele ambassadeur van Vlaanderen" ?
2. Hoeveel culturele ambassadeurs zijn er dit jaar en wat is hun respectieve dotatie ?
3. Is er sprake van een dubbelop-effect, waarbij sommige culturele ambassadeurs ook subsidies krijgen van het ministerie van Cultuur of van de Lotto ?
4. Zijn er maatregelen genomen om het project "culturele ambassadeurs van Vlaanderen" te reorganiseren ?

Antwoord

De vraag vestigt de aandacht op een initiatief van de vorige regering waarbij enerzijds op een indringende wijze aandacht werd gevraagd en gekregen voor de kwaliteit van de Vlaamse kunst en anderzijds een daadwerkelijke overdracht van krediet vanuit de begroting voor de economische sector naar de begroting Cultuur. Deze impuls was een weloverwogen en welgekomen aanvulling van de financiële middelen uitgetrokken voor de uitstraling van de Vlaamse kunst en kunstenaar in het buitenland.

Ik besef dat het moeilijk is en moeilijk zal blijven strikt afgelijnde criteria te bepalen voor de toekenning van de titel, al dan niet vergezeld van een reële dotatie, in een sector waarin de disciplines zo talrijk zijn, de enthousiaste engagementen zo gevarieerd en de wijzen van uitstraling zo moeilijk met mekaar te vergelijken. De vele vormen van discussie over het begrip kwaliteit alleen al bieden een voorsmaak van de talloze opvattingen, zelfs onder de meest geroemde deskundigen, over de variëteit aan toepassingen van datzelfde begrip.

Niettemin werd voor 1995, het jaar waarover het Vlaams parlementslid het heeft in zijn vraag, een poging gedaan om selectiecriteria op te stellen, aldus rekening houdende met de opmerkingen van het Rekenhof, de inspectie van Financiën en de Vlaamse minister bevoegd voor Begroting. Enerzijds werd ter optimalisering van het gelijkheidsbeginsel in februari 1995 een oproep tot indiening van een dossier in vijf nationale kranten gepubliceerd ; anderzijds heeft de regering, op voorstel van de bevoegde administratie, een gedetailleerd reglement opgesteld waaraan alle aanvragen werden getoetst. Iedere geïnteresseerde kon dit reglement op eenvoudige aanvraag bij de administratie Kunst verkrijgen.

1. De concrete selectiecriteria werden gegroepeerd onder twee noemers, met name (a) criteria met betrekking tot het profiel van de kandidaat en (b) criteria met betrekking tot de aard van de activiteiten.

In het eerste luik werd vooreerst bepaald dat de titel "cultureel ambassadeur van Vlaanderen" kon worden toegekend aan een gezelschap, een ensemble, een vereniging, een individu, een tentoonstelling, een cultuurprodukt, een evenement. Uitzonderlijk kon ook een collectief cultuurgoed als cultureel ambassadeur worden aangewezen.

Vervolgens diende de kandidaat actief te zijn op het terrein van de (professionele) kunsten in de brede zin van het woord, met name de beeldende kunsten, de muziek, de letteren, de podiumkunsten, de film en de video. Gelet op de vaak bijna professionele houding en kwaliteit van de amateuristische kunstbeoefening, kwamen ook deze kunstenaars voor selectie in aanmerking, mits voldaan werd aan alle criteria van het reglement.

De voorkeur ging van bij de start uit naar creatieve kunstenaars of hun kunstcreaties. (Koepel)organisaties of bemiddelaars kwamen in principe niet in aanmerking voor selectie.

Omdat logischerwijs de kandidaat voor deze titel maximaal moest beantwoorden aan hoge cultureel-kwalitatieve maar, zoals reeds aangegeven, moeilijk te omschrijven criteria, werd in het reglement bepaald dat de sollicitant onbetwistbaar toonaangevend zou zijn in zijn discipline in Vlaanderen. Parameters waren onder meer de erkenning en subsidiëring door de Vlaamse Gemeenschap, recensies in de gespecialiseerde pers, CD-opnamen bij vooraanstaande labels, optredens op belangrijke podia en festivals en zo meer.

Voor het verkrijgen van deze prestigieuze titel gericht op het buitenland, diende de kandidaat reeds een internationale erkenning verworven te hebben of, wanneer dit uit de aard van de zaak onmogelijk was (bijvoorbeeld wanneer het om een nieuwe tentoonstelling zou gaan), voldoende waarborgen te bieden dat de bedoelde erkenning inderdaad zou worden verworven. Ter toetsing van dit criterium zouden gehanteerd worden de buitenlandse optredens op belangrijke podia of festivals, de perskritieken in belangrijke kranten of tijdschriften, de CD-opnamen bij vooraanstaande labels, de par-

ticipatie in internationale netwerken, buitenlandse coprodukties en zo meer.

Ten slotte moest de kandidaat zichzelf beschouwen en bekennen als behorend tot de Vlaamse gemeenschap en zijn engagement bevestigen om als cultureel ambassadeur bij te dragen tot de promotie van de Vlaamse kunst en aldus tot een ruime(re) bekendheid van Vlaanderen in binnen- en buitenland. De facto was de kandidaat reeds een cultureel ambassadeur van Vlaanderen, wat moest blijken uit zijn promotiemateriaal en de buitenlandse verslaggeving.

Volgende criteria die betrekking hebben op de aard van de activiteiten van de latere ambassadeurs werden gehanteerd.

De subsidies verbonden aan het ambassadeurschap zouden, per definitie zelfs, worden bestemd voor de ondersteuning van activiteiten die een grotere uitstraling naar het buitenland beogen. Optreden, presentatie of verspreiding in het buitenland is bijgevolg ab initio inherent aan het cultureel ambassadeurschap. In uitzonderlijke gevallen kon de titel ook worden verleend aan een evenement dat zich louter in Vlaanderen afspeelt, op voorwaarde dat voldoende waarborgen aanwezig zouden zijn voor internationale uitstraling. Ik denk daarbij aan manifestaties zoals de Memling-tentoonstelling in Brugge.

Het brengen van werk van Vlaamse kunstenaars, zoveel als mogelijk binnen een gegeven discipline, was een essentieel onderdeel van de activiteiten.

De kandidaat moest ook duidelijk aanwezig zijn in Vlaanderen zelf, zodat zijn werk, dat op het internationale podium werd getoond, ook toegankelijk was voor het publiek in Vlaanderen.

Zijn jaarprogrammatie, zowel voor het binnen- als het buitenland, moest getuigen van de vereiste kwaliteit zoals reeds omschreven.

2. De lijst van de culturele ambassadeurs, zoals vastgelegd bij beslissing van de Vlaamse regering op 10 mei 1995, telt 62 gegadigden, waarvan 39 ten laste van de begroting van Cultuur en 23 ten laste van de begroting van Economie. Ik houd ter beschikking deze lijst met de respectieve "dotatie", voor zover er enige financiële vergoeding werd gekoppeld aan de titel.
3. Doordat een der kwaliteitscriteria van de selectie verwees naar de eventuele subsidiëring door de Vlaamse Gemeenschap, was en is het niet uit te sluiten dat het vooral deze belangrijke kandidaten zijn die ook in aanmerking komen voor het cultureel ambassadeurschap. Het is logisch dat de Vlaamse regering in eerste instantie zijn beste artistieke zonen en dochters naar het buitenland afvaardigt ter promotie van Vlaanderen. Deze betere kandidaten worden meestal sinds jaren reeds structureel gesteund door de opeenvolgende Vlaamse regeringen.

Om het ongezonde effect bedoeld door het Vlaams parlementslid te voorkomen, werd beslist dat de gekozen kandidaten, gehonoreerd voor hun interna-

tionaal optreden met de titel en enige dotatie, in principe niet een bijkomende steun zouden ontvangen uit het krediet bestemd voor de internationale culturele samenwerking. Daarom trouwens werden, expliciet, de twee respectieve basisallocaties in de begroting behouden.

Daar de Lotto enkel projecten subsidieert die structureel worden gesteund door de Vlaamse regering, is het mogelijk dat de gekozen kandidaat ook Lotto-geld ontvangt. De subsidie die in het kader van het cultureel ambassadeurschap wordt verleend heeft echter alleen betrekking op de buitenlandse dimensie van het project. Ze is dus aanvullend, zodat niet van een dubbelop-effect kan worden gesproken.

4. Voor de toekomst heb ik reeds herhaaldelijk aangegeven dat het systeem, hoe benefiet ook voor de financiële ondersteuning van de culturele sector, waarmee wij allen graag pronken – en ik ervaar het elke dag – al te zeer wordt onderschat op zijn dynamiek en zijn rijkheid, zijn ernst en zijn professionalisme. Deze onderschatting, vaak ingegeven door onbegrip of cultuurblindheid, heeft haar repercussie op de magere financiële ondersteuning vanwege de diverse overheden, de privé-sector, het mecenaat.

Op dit ogenblik overleggen wij binnen de Vlaamse regering hoe de nieuwe ploeg haar culturele ambassadeurs zal aanstellen en volgens welke verfijningen de bestaande criteria de objectiviteit nog beter kunnen dienen, zonder te vervallen in cultuurvreemde tel- en rekenpatronen.